

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารภาษาไทย

กล้าณรงค์ รัตนวิจิตร. "เนื่องมาจากปก : การพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรมในเขต
กรุงเทพมหานคร." วารสารกรุงเทพมหานคร, 4(มีนาคม 2519) : 1-8.

การเคหะแห่งชาติ. "การปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม." (โรเนียว) 2523.

_____ "แผนงานปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม 2520-2524." (โรเนียว) 2519.

ไกรสิทธิ์ ตันศิริจันทร์. "โรคขาดโปรตีนและคาลอรี." ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
และศุนย์วิจัย, คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี, (โรเนียว),
(ม.ป.ป.).

ชัชติยา กรรณสูต. "แหล่งเสื่อมโทรม : จุดที่ต้องแก้ไขในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม."
วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, 19(มกราคม 2522) : 81-116.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. "หมายเหตุจากสลัม."
วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 14(กันยายน-ตุลาคม 2520) : 21-29.

✓ ธีรไชย ตันติสุข. "สภาพปัจจุบันและปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม." ใน การสัมมนาแทน
หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในแหล่งเสื่อมโทรม 28-30 มกราคม 2523, หน้า 29-51.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2523.

✓ ควางทีปย์ เรืองสุริยะพงศ์. "ครอบครัวและเครือญาติในเคหะชุมชนคลองจั่น."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

นภาพร หะวานนท์. "ผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

บุญเคิม ไพเราะ. "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง. "ครอบครัวในสังคมไทย." แผนกตำราและคำบรรยาย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (โรเนียว) (ม.ป.ป.)

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ. การเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวของสตรีในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศไทย. เอกสารวิจัยหมายเลข 15, สถาบันประชากรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: หน่วยผลิตเอกสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. รายงานการสำรวจวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ บริเวณแหล่งเสื่อมโทรมท่าเรือคลองเตย 2514. (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.)

เล็ก แนวมาลี, พลเอก. "นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรม." ใน การสัมมนาผู้แทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในแหล่งเสื่อมโทรม 28-30 มกราคม 2523, หน้า 10-16. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2523.

วิวัฒน์ คงคากุล. "ทอนโค: แหล่งเสื่อมโทรมในนครนิลา." วารสารสังคมศาสตร์ 14(กรกฎาคม 2520) : 18-27.

วิไลวรรณ ศรีตระกูล. "โรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ในแหล่งเสื่อมโทรมของกรุงเทพมหานคร." กองโรงเรียน สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (โรเนียว) (ม.ป.ป.).

สุพัศรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

อัน นิมมานเหมินทร์. "การปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม." วารสารเศรษฐศาสตร์
2(มกราคม-มีนาคม 2510) : 45-52.

หนังสือและเอกสารภาษาอังกฤษ

Burgess, Ernest W, and Locke, Honey J. "Urban Family." In
The Family, pp.133-169. New York: American Book
Company, 1953.

Guerrero, Sylvia H. "Housing the Urban Poor: A Sociological
Perspective." In Housing in the Philippines, pp.299-315.
Philippines: National Economic and Development Authority,
1975.

Prasert Yamklinfung. Social Development in Peri-Urban Areas:
A Study of The Needs and Problems of Children and
Youth in 4 Slums in Bangkok. Thailand: UNICEF, 1972.

United Nations Children's Fund. Six Slums in Bangkok: Problems
of Life and Options for Action. Bangkok:UNICEF,
1972.

Vithavas Khongkhakul. "Adjustment to Life in Bangkok:Rural
Migrants & City-Born Residents Compared." Ph.D.
dissertation, Syracuse University, 1976.

ภาคผนวก

บทที่ 1

โครงสร้างและภูมิหลังทางสังคมของครอบครัว

1. ในบ้านของท่านมีคนอาศัยอยู่ทั้งหมดกี่คน

ลำดับที่	ชื่อ	ความสัมพันธ์กับ ผู้ให้สัมภาษณ์	เพศ	อายุ	สถานภาพสมรส	การศึกษา	อาชีพ
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							

2. ท่านมีลูกอาศัยอยู่ที่อื่นหรือไม่ ถ้ามี.....คน

2.1 ชื่อ..... อายุ.....ปี อยู่ที่.....อาชีพ/การศึกษา.....รายได้.....

2.2 ชื่อ..... อายุ.....ปี อยู่ที่.....อาชีพ/การศึกษา.....รายได้.....

2.3 ชื่อ..... อายุ.....ปี อยู่ที่.....อาชีพ/การศึกษา.....รายได้.....

2.4 ชื่อ..... อายุ.....ปี อยู่ที่.....อาชีพ/การศึกษา.....รายได้.....

2.5 ชื่อ..... อายุ.....ปี อยู่ที่.....อาชีพ/การศึกษา.....รายได้.....

3. (สามี) ท่านแต่งงานกับภรรยาคนปัจจุบันได้กี่ปีแล้ว.....ปี แต่งที่(จังหวัด).....

ท่านแต่งงานทั้งหมด.....ครั้ง

ครั้งที่ 1 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

ครั้งที่ 2 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

ครั้งที่ 3 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

(ภรรยา) ท่านแต่งงานกับสามีคนปัจจุบันได้กี่ปีแล้ว.....ปี แต่งที่(จังหวัด).....

ท่านแต่งงานทั้งหมด.....ครั้ง

ครั้งที่ 1 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

ครั้งที่ 2 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

ครั้งที่ 3 อายุ.....ปี มีบุตรด้วยกัน.....คน สาเหตุที่เลิก.....

4. (สามี) ภูมิลำเนาเดิมของท่านอยู่จังหวัด.....

(ภรรยา) ภูมิลำเนาเดิมของท่านอยู่จังหวัด.....

5. (สามี) ท่านอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครกี่ปีแล้ว.....ปี

สาเหตุที่อพยพเข้ามา.....

อพยพเข้ามากับใคร.....

(ภรรยา) ท่านอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครกี่ปีแล้ว.....ปี

สาเหตุที่อพยพเข้ามา.....

อพยพเข้ามากับใคร.....

6. (สามี) ท่านมีญาติอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือในสลับคลองเตยบ้างหรือไม่

ถ้ามี (ระบุ)

1. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....

2. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....

3. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....

- (ภรรยา) ท่านมีญาติอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือในสลับคลองเตยบ้างหรือไม่
1. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....
  2. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....
  3. ชื่อ.....เกี่ยวข้องกับ.....อาศัยอยู่ที่.....
7. (สามี) เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครครั้งแรกท่านอาศัยอยู่ที่.....
เป็นเวลา.....ปี ครั้งที่สองอาศัยอยู่ที่.....เป็นเวลา.....ปี
- (ภรรยา) เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครครั้งแรกท่านอาศัยอยู่ที่.....
เป็นเวลา.....ปี ครั้งที่สองอาศัยอยู่ที่.....เป็นเวลา.....ปี
8. (สามี) ท่านอาศัยอยู่ในสลับคลองเตยกี่ปีแล้ว.....ปี
สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสลับคลองเตย.....
- (ภรรยา) ท่านอาศัยอยู่ในสลับคลองเตยกี่ปีแล้ว.....ปี
สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสลับคลองเตย.....
9. บ้านที่ท่านอยู่เป็นบ้านของตนเองหรือบ้านเช่า หรืออาศัยผู้อื่นอยู่
บ้านของตนเอง สร้างมากี่ปีแล้ว....ปี ถ้าซื้อ ชื่อมาราคา.....บาท
บ้านเช่า เสียค่าเช่าเดือนละ.....บาท
อาศัยผู้อื่นอยู่ เกี่ยวข้องกับท่านอย่างไร.....
สาเหตุที่อาศัยอยู่กับผู้อื่น.....ต้องช่วยออก
ค่าใช้จ่ายอะไรบ้างหรือไม่.....
10. ภายในบ้านผู้ให้สัมภาษณ์มีสมบัติสิ่งของอะไรบ้าง (ใช้การสังเกตเอง).....
.....
.....

บทที่ 2

สภาพความเป็นอยู่ อาชีพ รายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน

1. (สามี) เมื่ออยู่จนบทท่านมีอาชีพอะไร.....
มีรายได้.....ต่อ วัน/เดือน/ปี
2. (ภรรยา) เมื่ออยู่จนบทท่านมีอาชีพอะไร.....
มีรายได้.....ต่อ วัน/เดือน/ปี
3. (สามีหรือภรรยา กรณีภรรยาเป็นหัวหน้าครอบครัว) ปัจจุบันท่าน
ประกอบอาชีพอะไร.....
มีรายได้.....ต่อ วัน/เดือน/ปี
  - 3.1 ท่านประกอบอาชีพนี้มาตั้งแต่เมื่อไหร่.....
ใครแนะนำหรือฝากเข้าทำงาน หรือหางานเอง.....
  - 3.2 ลักษณะงานที่ท่านทำอยู่เป็นอย่างไร.....
เหนื่อยยากแค่ไหน.....
  - 3.3 ท่านทำงานอยู่ที่ไหน.....
  - 3.4 ท่านทำงานวันหนึ่งกี่ชั่วโมง.....
  - 3.5 อาทิตย์หนึ่งท่านทำงานกี่วัน.....
  - 3.6 ท่านมีปัญหาในการทำงานบ้างหรือไม่ เช่น ชัดแย้งกับหัวหน้างาน ฯ
.....
  - 3.7 ท่านรู้สึกพอใจในงานที่ท่านทำอยู่นี้หรือไม่.....ถ้าไม่พอใจ
เป็นเพราะอะไร.....
  - 3.8 งานที่ท่านทำอยู่มีความมั่นคง แน่นนอนหรือไม่.....
  - 3.9 ท่านคิดจะเปลี่ยนงานบ้างไหม.....เพราะอะไร.....
.....

4. (ภรรยา) ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร.....
 มีรายได้.....ต่อ วัน/เดือน/ปี
- 4.1 ท่านทำงานอยู่ที่.....
- 4.2 วันหนึ่ง ๆ ท่านทำงานกี่ชั่วโมง.....
- 4.3 เมื่อท่านและสามีออกไปทำงานนอกบ้าน ใครเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรให้
 .....ต้องเสียค่าจ้างเลี้ยงดูเท่าไร.....
5. ครอบครัวท่านมีรายได้พิเศษอื่น ๆ หรือไม่ เช่น จากค่าเช่าบ้าน
 จากลูก ๆ ที่ทำงานแล้ว หรือจากสามีที่ทอดทิ้งไป.....
 .....
6. ใครเป็นคนเก็บเงินของครอบครัว.....
 .....
7. ค่าใช้จ่ายในครอบครัววันหนึ่ง ๆ มีอะไรบ้าง (ถามละเอียด)
- ค่าอาหาร.....
- ค่ากับข้าว.....
- ค่าขนมลูกไปโรงเรียน.....
- ค่าน้ำ .....
- ค่าไฟ .....
- ฯลฯ
8. ท่านซื้ออาหาร เสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ ด้วยเงินสด หรือเชื่อไว้ก่อน
 หรือผ่อนส่ง.....เช่น สิ่งของอะไรบ้าง
 .....
9. เดือนหนึ่ง ๆ ครอบครัวท่านมีรายได้พอเพียงกับรายจ่ายหรือไม่.....
 .....ถ้าไม่พอ ท่านทำอย่างไร.....

10. ท่านเคยมีหนี้สินหรือไม่.....จำนวนเท่าไร.....
ดอกเบี้ยร้อยละ.....ความจำเป็นที่ต้องกู้ยืม.....
11. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่.....จำนวนเท่าไร.....
ดอกเบี้ยร้อยละ.....ความจำเป็นที่ต้องกู้ยืม.....

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ในครอบครัวและกับเครือญาติ

ความสัมพันธ์ในครอบครัว

1. ท่านกับสามี โต้เถียงขัดแย้งกันบ้างหรือไม่.....สาเหตุที่โต้เถียงทะเลาะกันคือ.....
2. ในการทะเลาะวิวาทกัน สามีเคยทุบตีท่านบ้างหรือไม่.....
หรือท่านทุบตีสามีบ้างหรือไม่.....รุนแรงบาดเจ็บแค่ไหน
3. สามีท่านมีภรรยาบ่อยหรือไม่.....กี่คน .....
4. สามีท่านดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่หรือไม่.....มากน้อยแค่ไหน.....
(ผู้สัมภาษณ์สังเกตจากภรรยาควย)
5. สามีท่านออกไปเที่ยวนอกบ้านกลางคืนบ้างหรือไม่.....กลับบ้านดึกบ่อยหรือไม่.....
6. สามีเคยพาท่านและลูก ๆ ออกไปเที่ยวนอกบ้านบ้างหรือไม่.....
บ่อยหรือไม่.....
7. ใครเป็นคนทำงานบ้านเหล่านี้ ชักผ้า.....
ทำกับข้าว.....
กวาดบ้านถูบ้าน.....
ซอมแซมบ้าน.....
8. สามีท่านเคยช่วยทำงานบ้าน (ตามข้อ 7) บ้างหรือไม่.....
9. ใครเป็นผู้ที่เลี้ยงดูลูก กรณีครอบครัวมีลูกที่ยังเล็ก ๆ อายุไม่เกิน
1 ขวบ .....สามีท่านเคยช่วยเลี้ยงดูที่ยังเล็ก ๆ บ้างหรือไม่.....
10. ใคร (สามี ภรรยา หรือรวมกัน) เป็นคนตัดสินใจว่า ควรจะซื้อของ
เครื่องใช้ในบ้าน เช่น พัดลม วิทยุ.....

- 11. ใคร เป็นคนคัดลึนว่าจะมีลูกก็คน.....
- 12. ใคร เป็นคนคัดลึนว่าควรจะให้ลูกเรียนถึงชั้นอะไร.....
- 13. ใคร เป็นคนคัดลึนใจว่า "ควรจะให้ลูกเข้าเรียนโรงเรียนอะไร"
.....
- 14. ใคร เป็นคนแก้ปัญหาลเมื่อเงินขาดมือไม่พอใช้.....
- 15. ใคร เป็นคนคัดลึนใจว่าจะใช้จ่ายเงินไปในทางใดบ้าง.....

ความสัมพันธ์กับเครือญาติ

- 1. ญาติของสามีที่อยู่ต่างจังหวัด มีใครบ้าง ระบุ
  - 1. ....อยู่ที่.....
  - 2. ....อยู่ที่.....
  - 3. ....อยู่ที่.....
  - 4. ....อยู่ที่.....
  - 5. ....อยู่ที่.....
- 2. ญาติของภรรยาที่อยู่ต่างจังหวัดมีใครบ้าง
  - 1. ....อยู่ที่.....
  - 2. ....อยู่ที่.....
  - 3. ....อยู่ที่.....
  - 4. ....อยู่ที่.....
  - 5. ....อยู่ที่.....
- 3. ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวท่านมีความสัมพันธ์กับญาติทางสามีหรือภรรยา
มากกว่ากัน.....
- 4. ครอบครัวท่าน เคยให้ความช่วยเหลือแกญาติ ในเรื่องต่อไปนี้
บ้างหรือไม่

- ให้เงิน	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร (ระบุ) .....
- ให้ยืมเงิน	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- หางานให้	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- หาคครองให้	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- หาที่อยู่อาศัยให้	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- เป็นผู้รับรองหรือผู้ค้ำประกันให้	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- ไปช่วยเหลือลูกให้	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- ให้คำแนะนำ (ส่วนตัว, งาน)	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- ไปช่วยงานพิธีบวช, ศพ, แต่งงาน	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- ให้ญาติมาพักที่บ้าน	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....
- ไปเยี่ยมเยียน	เคย/ไม่เคย	ให้ใคร " .....

5. ท่านและครอบครัว เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติ ในเรื่องต่อไปนี้บ้างหรือไม่

- ให้เงิน	เคย/ไม่เคย	จากใคร (ระบุ) .....
- ให้ยืมเงิน	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- หางานให้	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- หาคครองให้	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- หาที่อยู่อาศัยให้	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- เป็นผู้รับรองหรือผู้ค้ำประกันให้	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- ช่วยเหลือลูกให้	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- ให้คำแนะนำ	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- ช่วยงานพิธี บวช, ศพ, แต่งงาน	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- ไปพักบ้านญาติ	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....
- ญาติมาเยี่ยม	เคย/ไม่เคย	จากใคร " .....

6. เมื่อเกิดทุกข์และไปขอความช่วยเหลือจากญาติ ท่านคิดว่า จะได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ .....

บทที่ 4

การอบรมเลี้ยงดูบุตร

การกินอยู่และสุขภาพอนามัย

1. กรณีมีลูกอ่อน ท่านเลี้ยงดูควรวนอะไร.....
2. เสื้อผ้าและสมุกคินสอของลูก ๆ มีเพียงพอหรือไม่.....
3. ใครเป็นคนดูแล เรื่องความสะอาดและเสื้อผ้าของลูก.....
4. เมื่อลูกไม่สบาย ท่านซ้อยามารักษาเอง หรือ พาไปหาหมอ.....
5. สุขภาพของทุกคนในครอบครัว เป็นอย่างไรบ้าง.....

การศึกษา

1. ผลการเรียน ของลูก เป็นอย่างไร .....
2. ลูกท่านมีปัญหาในการ เรียนหรือไม่

การสอบตกซ้ำชั้น	เพราะ.....
การหนีโรงเรียน	เพราะ.....
การขาดโรงเรียน	เพราะ.....
การไปโรงเรียนสาย	เพราะ.....
3. ใครเป็นคนดูแลเอาใจใส่การเรียนของบุตร.....

ช่วยสอนหนังสือ และให้คำแนะนำ.....
ดูแลให้ทำการบ้าน และทบทวนวิชาเรียน.....
4. ลูกท่านมีความสามารถ (สติปัญญา) จะเรียนชั้นสูงสุดได้ถึงชั้นอะไร
.....
5. ท่านมีความสามารถ (กำลังเงิน) จะส่งลูกเรียนได้ถึงชั้นไหน.....
6. (ถ้าเป็นไปได้) ท่านต้องการจะให้ลูกเรียนถึงชั้นไหน.....

การอบรมคุณธรรมและความประพฤติ (ถามเฉพาะครอบครัวที่มีลูกอายุเกิน 5 ขวบขึ้นไป)

1. ท่านมีทัศนคติในการเลี้ยงดูลูกอย่างไร.....
.....
2. วันหนึ่ง ๆ ท่านและสามีมีเวลาอยู่ใกล้ชิดลูกประมาณกี่ชั่วโมง .....
.....เวลาไยบ้าง.....
3. ใครในบ้านเป็นคนอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนบุตรมากที่สุด.....
.....
4. ลูกท่านคนใดเคยติดยาเสพติด.....ขณะนี้ยังติดอยู่
หรือเลิกแล้ว.....ถ้ายังติดอยู่ ท่านคิดว่าสาเหตุที่ลูกท่านติดยาเสพติด คือ
.....ติคมานานเท่าไรแล้ว.....
5. ลูกท่านคนใดเคยถูกตำรวจจับหรือไม่.....ถ้าเคย เคยถูกจับ
.....ครั้ง ขอหาอะไรบ้าง.....
6. เมื่อลูกท่านทำผิด เช่น เกเรเก็กคนอื่น ลักขโมย เสพยาเสพติด
ท่านทำอย่างไร.....
ลงโทษหรือไม่.....ควยวิธีใด.....ใครลงโทษ.....
7. เมื่อลูกท่านทำดี เช่น สนใจเรียนหนังสือ ช่วยงานบ้าน ท่านชมเชย
ให้รางวัลบ้างหรือไม่.....

การติดตามผลการสงเคราะห์

ปัญหาความเดือดร้อนที่ครอบครัวประสบ.....
.....
.....

ครอบครัวได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดบ้าง

1. กรมประชาสงเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือเป็น.....
2. หน่วยงานอื่น " " .....
3. หน่วยงานอื่น " " .....

การติดตามผลการสงเคราะห์ .....

.....
.....

รายละเอียดอื่น ๆ ที่ไม่มีในแบบสอบถาม .....

.....
.....

ผนวก ข

(สำเนา)

ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์
ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว

พ.ศ. 2511

โดยที่ได้พิจารณาเห็นว่า การสงเคราะห์เด็กนั้น ควรให้เด็กได้มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นภายในครอบครัวของตนเอง และในปัจจุบันนี้ได้มีผู้ร้องขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวมีจำนวนมากขึ้น ฉะนั้น เพื่อให้การสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรัดกุมยิ่งขึ้น โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย กรมประชาสงเคราะห์ จึงเห็นสมควรตราระเบียบเกี่ยวกับการนี้ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. การสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว หมายถึงการให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวของเด็ก ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนทั่วพระราชอาณาจักร โดยมุ่งหมายส่งเสริมความมั่นคงในครอบครัว ให้ครอบครัวของเด็กสามารถเลี้ยงเด็กไว้ได้เอง ไม่ต้องแยกเด็กออกจากครอบครัวโดยไม่จำเป็น

ข้อ 2. หัวหน้าครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัวที่ได้รับการสงเคราะห์ จะต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวของตนด้วยความอุทิศสละ แต่ไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้

ข้อ 3. เด็กและครอบครัวซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ที่มีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ จะต้องเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ หรือถ้าอยู่ในระหว่างการศึกษา ต้องมีอายุไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือเป็นครอบครัวซึ่งมีเด็กที่มีอายุตั้งแต่สามปี และต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เป็นเด็กกำพร้า อนาคตา หรือเร่ร่อน ชาติผู้ปกครอง

(2) เป็นเด็กที่บิกามารคา หรือบิกา หรือมารคา หรือผู้ปกครองถึงแก่กรรม
 สาปสูญ เจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นโรคคิกคอกอันเป็นที่รังเกียจตอสังคม ทูพพลภาพ สุขภาพจิต
 ไม่สมบูรณ์ หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

(3) เป็นเด็กที่เกิดนอกสมรส

(4) เป็นครอบครัวยากจนขาดแคลน ไม่สามารถให้การเลี้ยงดูบุตรหลานที่
 อยู่ในความอุปการะให้เจริญเติบโตตามควรแก่สภาพได้ และต้องไม่มีทรัพย์สิน หรือสิ่งมีค่า
 ใด ๆ เป็นกรรมสิทธิ์ของคนหรือครอบครัว

(5) เป็นครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งเกี่ยวเนื่องถึงตัว
 เด็กโดยเฉพาะ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพเด็ก

ข้อ 4. การขอความช่วยเหลือในกรณีผู้ร้องขอความช่วยเหลือ มีภูมิลำเนาอยู่
 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ยื่นคำร้องขอต่อกองการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุน
 กรมประชาสงเคราะห์ ส่วนผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ให้ยื่นคำร้องขอที่
 ประชาสงเคราะห์จังหวัด หากจังหวัดใดไม่มีประชาสงเคราะห์จังหวัด ก็ให้ยื่นคำร้องได้
 ที่นายอำเภอท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนา

ข้อ 5. วิธีดำเนินการช่วยเหลือ ให้กระทำตามหลักการสังคมสงเคราะห์
 เฉพาะราย โดยให้นักสังคมสงเคราะห์ กองการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุน หรือ
 เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากกรมประชาสงเคราะห์ เป็นผู้ดำเนินการ เสร็จแล้วให้
 ทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อพิจารณา

ข้อ 6. เมื่อวิเคราะห์และพิจารณาเห็นสมควรให้การสงเคราะห์แล้ว วิธีการ
 สงเคราะห์อาจจะทำได้อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ให้การสงเคราะห์เกี่ยวกับการเงิน

ก. ช่วยเป็นเงินค่าเลี้ยงดูหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับเด็กตาม
 ความจำเป็น เฉพาะรายภายในวงเงินไม่เกินสองร้อยบาทต่อเดือน ต่อคน

ข. ในกรณีที่ครอบครัวมีเด็กในความอุปการะเกินกว่า 5 คนขึ้นไป
 ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะประกอบอาชีพใด ๆ ได้ หากมีความจำเป็น

ต้องให้การช่วยเหลือเด็กมากกว่า 2 คนขึ้นไป ให้กำหนดอัตราเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กคนต่อ ๆ มา 1 ใน 3 ของวงเงินสองร้อยบาทต่อเดือน หรืออย่างสูงสุดไม่เกินหนึ่งร้อยบาทต่อเดือนต่อคน ทั้งนี้ เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินวงเงินห้าร้อยบาทต่อเดือนต่อครอบครัว

ทั้งนี้ให้ยกเว้นในกรณีเด็กอ่อนหรือเด็กเจ็บป่วย ซึ่งอาจพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

ค. ให้เงินช่วยเหลือเกี่ยวกับทุนการศึกษาสำหรับเด็ก ซึ่งจะต้องพิจารณาตามความจำเป็นและความเหมาะสม

ง. ให้เงินช่วยเหลือครอบครัวของเด็ก ในกรณีที่ปัญหาความเดือดร้อนของครอบครัวนั้น กระทบกระเทือนหรือเกี่ยวเนื่องกับสวัสดิภาพของเด็กโดยตรง เช่น ให้เงินช่วยเป็นทุนประกอบอาชีพ เป็นค่ารักษาพยาบาลและอื่น ๆ เท่าที่ได้พิจารณาเห็นเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสม โดยไม่เกินวงเงินห้าร้อยบาท

(2) ให้การสงเคราะห์เกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค ได้แก่ เครื่องอุปโภคการศึกษา เครื่องแบบนักเรียน มุ้ง ผ้าหมอนอน แป้งนมสำหรับเลี้ยงเด็ก และอื่น ๆ เท่าที่ได้พิจารณาเห็นเป็นสิ่งจำเป็นในการครองชีพ ทั้งนี้ เมื่อประมาณราคาส่งแล้ว ต้องไม่เกินวงเงินห้าร้อยบาท

(3) ให้การสงเคราะห์ด้วยคำแนะนำ ปรีกษา เช่น แนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การอบรมปกครองเด็ก ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว เป็นต้น

ข้อ 7. การสงเคราะห์ครอบครัวหนึ่ง ๆ ไม่ให้เกิน 3 ครั้งติดต่อกัน เพื่อให้ครอบครัวของเด็กได้ชวนช่วยตนเอง

ข้อ 8. ในกรณีจำเป็น หากเห็นสมควร การสงเคราะห์รายหนึ่ง ๆ อาจพิจารณาช่วยเหลือมากกว่าหนึ่งวิธี (ตามข้อ 6) ก็ได้ โดยที่การช่วยเหลือนั้น ๆ ต้องกำหนดภายในวงเงินไม่เกินหนึ่งพันบาทต่อครั้งหนึ่ง ๆ

ข้อ 9. ในกรณีที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลือครอบครัวและเด็กที่ประสบปัญหาเกินกว่าวงเงินและกำหนดเวลาที่วางไว้ ตามข้อ 7 และข้อ 8 ให้ขออนุมัติอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ

ข้อ 10. การอนุมัติเบิกจ่ายหรือสิ่งของเพื่อการสงเคราะห์เด็กภายใน
ครอบครัวความระเบียนนี้ เป็นอำนาจของอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ที่อธิบดี
กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย

ข้อ 11. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป.

ประกาศ ณ วันที่ 26 มิถุนายน 2511

(ลงชื่อ)

สุวรรณ รื่นยศ

(นายสุวรรณ รื่นยศ)

อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

สำเนาถูกต้อง

(นายชายน้อย บัญารชุน)

การสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

กรมประชาสงเคราะห์

1. วัตถุประสงค์ของการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

หน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญยิ่งประการหนึ่งของกรมประชาสงเคราะห์ คือการจัดบริการสังคมต่าง ๆ ให้แก่เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด - จนถึงบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กที่ครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ ทั้งราชอาณาจักร เพื่อส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัวและช่วยให้เด็กเติบโตขึ้น สามารถรับผิดชอบตนเองและเป็นพลเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

1.2 เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษาตามสามัญและค่านิยมวิชาชีพ ตลอดจนอบรมนิสัยและแก้ไขปัญหาความประพฤติและปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนุภคยา ยากจน ขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง เร่รอน มีปัญหาความประพฤติ พิกัดทางร่างกายและทางสมองและทางปัญญา

1.3 เพื่อจัดหาครอบครัวใหม่ที่เหมาะสมให้แก่เด็กที่ขาดบิดามารดา ญาติพี่น้องที่จะให้ความอุปการะเลี้ยงดู

1.4 เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่รับบริการอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

1.5 เพื่อส่งเสริมการฝึกวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้แก่เด็กทั่วไป โดยจัดบริการและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้ ตลอดจนจัดหางานให้แก่เด็กที่สำเร็จการฝึกแล้ว

1.6 เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ เด็กพิกัด หรือติดยาเสพติด ให้สามารถดำรงชีพโดยไม่เป็นภาระของสังคม

1.7 เพื่อคุ้มครองป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่ตกเป็นเครื่องแสวงหาประโยชน์ โดยบุคคลที่เห็นแก่ตัว และกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ศีลธรรม และขัดต่อปณิธานว่าด้วย สิทธิของเด็ก ขององค์การสหประชาชาติ

2. บริการที่กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยร่นจัดให้แก่เด็กที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน มีดังนี้

2.1 บริการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว

เพื่อสวัสดิภาพและความมั่นคงของครอบครัว เพื่อป้องกันมิให้ครอบครัว ต่อกแตกแยกจากกัน กรมประชาสงเคราะห์ได้ให้บริการสงเคราะห์ครอบครัว (Family Assistance) แก่ครอบครัวที่มีเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด 18 ปี อยู่ในอุปการะ ซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ เช่น ความยากจน ขาดแคลนของครอบครัว หรือมีวิกฤติการณ์เกิดขึ้นในครอบครัว หรือมีปัญหากับความประพฤติของเด็ก เพื่อให้ ครอบครัวที่ประสบปัญหาต่าง ๆ สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ตลอดไป และเพื่อให้เด็กได้รับการ อุปการะเลี้ยงดูอยู่ในครอบครัวของตนเอง ตลอดจนได้รับการศึกษาอบรมตามควรแก่ อติภาพและวัยของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป วิธีการ สงเคราะห์ครอบครัวมีหลายประการด้วยกัน อาทิ ให้เงินช่วยเหลือครอบครัวของเด็กใน กรณีที่ความเดือดร้อนนั้นเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กโดยตรง เช่น ให้เงินช่วยเหลือ เป็นทุนประกอบอาชีพ เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ช่วยเป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กหรือให้การสงเคราะห์ด้านเครื่องอุปโภคบริโภค ได้แก่ อุปกรณ์การศึกษา เครื่องแบบ นักเรียน มุง ผ้าห่มนอน แป้งนมสำหรับเลี้ยงเด็กอ่อนและอื่น ๆ เท่าที่จำเป็นในการ ครอบชีพ นอกจากนี้แล้วยังให้การสงเคราะห์ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษา เช่น แนะนำ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การอบรมปกครองเด็ก และปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว โดย ผู้ที่จะขอรับบริการ สงเคราะห์เด็กภายในครอบครัวนั้น จะต้องได้รับการตรวจตราเลือก สรรตามสมควรว่า เป็นครอบครัวยากจน ขาดแคลน หรือเป็น ครอบครัวที่ไม่สามารถให้ การเลี้ยงดูบุตรหลานที่อยู่ในความอุปการะให้เจริญเติบโตตามควรแก่อติภาพได้ ทั้งต้อง ไม่มีหลักฐานทรัพย์สินและมีความเป็นอยู่ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ หรือเป็นครอบครัวที่ ประสบปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งเกี่ยวเนื่องถึงตัวเด็กโดยเฉพาะ อันเป็นการกระทำ

กระเทียมทอสวัสดิภาพเด็ก

วิธีการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัวของตนเองเช่นนี้ เป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพราะเป็นการส่งเสริมความอยู่ร่วมกัน และความมั่นคงของครอบครัว อันเป็นรากฐานของสังคม

2.2 บริการฝากเลี้ยงเด็กตามบ้าน

ในกรณีที่เด็กไม่สามารถอยู่กับครอบครัวของเด็กเองได้ โดยเหตุผลประการใดประการหนึ่งก็ตาม กรมประชาสงเคราะห์จะพยายามจัดหาครอบครัวอื่นให้แก่เด็ก โดยการพิจารณาขอเด็กให้ผู้มีจิตใจรักเด็ก ซึ่งสภาพครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความต้องการที่จะอุปการะเด็ก รับเด็กไปอุปการะ เด็กที่จะมอบให้ผู้นั้นไปอุปการะแบบมากเลี้ยงตามบ้านนั้น ส่วนมากเป็นเด็กเล็กที่ถูกทอดทิ้งหรือไม่สามารถอยู่กับครอบครัวตนเองได้ เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ผู้ที่ประสงค์จะรับเด็กไปอุปการะนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์เหมาะสมตามที่กรมประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดไว้ โดยมีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้พิจารณาและออกเยี่ยมเยียนเด็กและผู้อุปการะเป็นประจำ เพื่อให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ผู้ที่รับเด็กไปอุปการะแบบฝากเลี้ยงตามบ้าน อาจจะได้รับเงินช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กจากราชการ เดือนละ 300 บาทต่อเด็ก 1 คน แต่หากผู้รับเด็กไปอุปการะไม่ประสงค์จะรับเงินช่วยเหลือจากราชการก็จะพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก ค่ารักษาพยาบาลเด็กและอื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสมเป็นราย ๆ ไป แต่การฝากเลี้ยงเช่นนี้เด็กยังคงอยู่ในความปกครองของกรมประชาสงเคราะห์ กรมฯ อาจจะพิจารณาเรียกเด็กคืน เมื่อปรากฏว่าการเลี้ยงดูไม่เหมาะสมหรือมีบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กมาขอคืน

2.3 บริการค้ำถูดการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น เป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวข้องกับค่านิยมสวัสดิภาพเด็ก ค่านกฎหมายและสังคม เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ ไม่ใช่การโอนกรรมสิทธิ์ในสิ่งของ การมอบเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ครอบครัวอื่น กรมประชาสงเคราะห์จะพิจารณาให้ได้เฉพาะเด็กเล็กที่ถูกทอดทิ้ง ชาติ

บิคารมารคา ผู้ปกครองโดยสิ้นเชิง และจะต้องอยู่ในความปกครองของกรมประชาสงเคราะห์ มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี กรมประชาสงเคราะห์ จึงจะมีสิทธิ์พิจารณามอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่บุคคลอื่นได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 1598/22 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น นอกจากต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยบุตรบุญธรรม และตาม พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 แล้ว ในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์ ปัจจุบันต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ซึ่งเพิ่งประกาศใช้ในปี เด็ดขาดด้วย

ในกฎหมายนี้ได้กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขึ้น และให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานกลาง และเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการดังกล่าว โดยมีอำนาจหน้าที่รับคำขอรับบุตรบุญธรรมของผู้ที่ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร เมื่อรับคำขอแล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ทำการสอบประวัติของเด็กและบิคารมารคาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนพิจารณาตรวจสอบเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการขอรับบุตรบุญธรรมว่าเป็นเอกสารและหลักฐานที่ถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ ถ้าเป็นเด็กที่บิคารมารคาเป็นผู้ให้ความยินยอม และผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นญาติซึ่งได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดูตามกฎหมาย จะเสนอขออนุมัติคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง เพื่ออนุมัติให้ผู้ขอไปจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมต่อไป ถ้าเด็กนั้นมีบิคารมารคา แต่มิได้เป็นญาติกับผู้ขอจะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีให้ทำการทดลองเลี้ยงดูเป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน นักสังคมสงเคราะห์จะเยี่ยมบ้านผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูต่ออธิบดี 2 เดือนต่อครั้ง ถ้าผลการทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจ จึงจะเสนอขออนุมัติคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลางอนุมัติให้ไปจดทะเบียนเช่นเดียวกัน ส่วนกรณีการรับเด็กกำพร้าอนาถา เป็นบุตรบุญธรรม ไม่ว่าจะผู้ขอจะมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น จะต้องเสนออธิบดีอนุมัติให้ทดลองเลี้ยงดูทุกราย ส่วนกรณีชาวต่างประเทศรับเด็กไม่ว่าประเภทเด็กกำพร้าอนาถา หรือเด็กที่มีบิคารมารคาเป็นผู้ให้ความยินยอมเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องเสนอขออนุญาตคณะกรรมการ

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และจะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก่อน จึงจะให้เดินทางมารับการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการฯ และรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดู หากผลการทดลองเลี้ยงดูในระยะเวลาที่กำหนด เห็นว่าสมควรอนุมัติให้ยกเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้ขอได้ จะขอเสนอขออนุมัติต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาเพื่ออนุมัติให้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

สำหรับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น การยื่นคำขอจะต้องกระทำที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่ของที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด จะเป็นผู้ทำการสอบสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และมีหน้าที่เยี่ยมบ้านเพื่อทำรายงานผลการทดลองเลี้ยงดู ถ้าขอรับเด็กที่มีบิดามารดา เป็นผู้ให้ความยินยอมก็สามารถเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทดลองเลี้ยงดูได้ หรือในกรณีที่ได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดู ตามกฎหมายก็เสนออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ ในหลักการก่อนเสนอต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดอนุมัติ ให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ หรือเมื่อทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ผลการทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจ ก็เสนอขออนุมัติคณะกรรมการประจำจังหวัด อนุมัติให้ไปจดทะเบียนได้เช่นเดียวกัน

ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางจัดทำเอกสารแบบพิมพ์ตามกฎหมาย วางแนวปฏิบัติ ประสานงานระหว่างคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัด และรวมเรื่องต่าง ๆ เสนอตามขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าว

2.4 บริการรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์เด็ก

การรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์และสถานเยาวชน เป็นบริการสำหรับเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กขาดผู้ปกครองชั่วคราวหนึ่ง เด็กเร่ร่อน เด็กวัยรุ่น ที่มีปัญหาความประพฤติไม่สามารถอยู่กับครอบครัวของตนเองได้ และเด็กที่ต้องการบริการพิเศษ เช่น เด็กพิการ การที่จะรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์ได้นั้น จะพิจารณาตามสภาพความเหมาะสมแก่สภาพความต้องการของเด็ก เพศ และอายุของเด็กด้วย เด็ก

ที่รองรับไว้ในสถานสงเคราะห์นั้น อาจจะเป็นระยะสั้น หรือระยะเวลาในการอุปการะเลี้ยงดูนั้น ขึ้นอยู่กับปัญหาความจำเป็น ความต้องการของเด็ก ความเหมาะสม ตลอดจนการปรับตัวของเด็กและครอบครัวแต่ละราย ปัจจุบันสถานสงเคราะห์เด็ก ในสังกัดของกรมประชาสงเคราะห์มี 23 แห่ง เป็นสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน 4 แห่ง สถานแรกรับ 4 แห่ง สถานสงเคราะห์เด็กหญิง 2 แห่ง สถานสงเคราะห์เด็กชาย 8 แห่ง สถานเยาวชน 1 แห่ง สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก 1 แห่ง สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางร่างกาย 1 แห่ง สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมอง 1 แห่ง และสถานสงเคราะห์เด็กชาย - หญิง 1 แห่ง ภายในสถานสงเคราะห์ให้บริการทั้งการอุปการะเลี้ยงดู การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การสหนาการ การอบรมทางศาสนาและจริยธรรม และการจัดหางานให้ทำเมื่อพ้นความอุปการะแล้ว

การขอส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์นั้น อาจจะทำผ่านทางประชาสงเคราะห์จังหวัดต่าง ๆ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือยื่นคำขอโดยตรงที่กรมประชาสงเคราะห์

2.5 บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

สภาพสังคมปัจจุบัน มีเด็กจำนวนมากที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ขาดสภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ดี หรือมีปัญหาความประพฤตินั้นเนื่องมาจากขาดการศึกษา หรือต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพราะเหตุผลความจำเป็น หรือบิดามารดาต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน จึงไม่มีใครดูแลบ่มเพาะทารก เด็กและเยาวชนเหล่านี้ หากไม่ได้รับการปฏิบัติดูแลสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพโดยเหมาะสม ก็จะเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต กรมประชาสงเคราะห์จึงได้ให้บริการด้านคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 โดยจัดบริการให้ดังต่อไปนี้

- ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและแก้ไขเด็กที่มีปัญหาทางความประพฤติที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถควบคุมความประพฤติได้

- ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ประพฤตินอสมควรแก่วัย ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 เช่น เทียวเตร เร็วรถ ขอด่าน เล่นการพนัน มั่วสุม และก่อความเดือดร้อนรำคาญ ฯลฯ

- ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพและให้การช่วยเหลือเด็กที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม หรือเด็กที่ถูกทารุณ กักขัง หรือถูกใช้เป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

การปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กของกรมประชาสงเคราะห์ อาจ ได้รับเรื่องราวให้ดำเนินการได้ 2 ทาง คือ

(ก) ได้รับเรื่องราวจากบิดามารดาผู้ปกครอง จากประชาชน โดยทั่ว ๆ ไป หรือจากเอกชนและองค์การที่เกี่ยวข้อง

(ข) จากการสำรวจเด็กประพฤตินอสมควรแก่วัย โดยปฏิบัติงาน ในฐานะที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ อาจจะออกสำรวจเองหรือปฏิบัติงานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เมื่อได้รับเรื่องแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะปฏิบัติงานดังนี้ คือ

(ก) ซักถามหรือสัมภาษณ์เด็ก บิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งทำการเยี่ยมบ้าน โรงเรียน สถานที่ทำงาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ความประพฤติ สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และข้อเท็จจริงอื่น ๆ

(ข) พิจารณาวินิจฉัยและแก้ปัญหาแต่ละราย ดำเนินการให้ ความช่วยเหลือ เช่น มอบตัวเด็กคืนบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมอบตัวเด็ก พร้อมทั้ง ฝากดาวน์เด็กคืนบิดามารดา หรือผู้ปกครองให้ปกครองดูแลและอุปการะเลี้ยงดูมิให้เด็ก ประพฤตินอสมควรอีก ทำทัณฑ์บน และสอดส่องความประพฤติของเด็กแต่ละราย หรือ ให้ความช่วยเหลือในการสงเคราะห์เด็กและครอบครัว หรือส่งไปยังสถานแรกรับเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก ตามความเหมาะสม

2.6 บริการควบคุมส่งเสริมสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก

เอกชน

เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งจะเป็นอนาคตสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุนมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและควบคุมสถานสงเคราะห์เด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน โดยมีหน้าที่ในการรับคำร้องขอจัดตั้ง และให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้เด็กผู้รับบริการได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น ผู้ใดประสงค์จะจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน ก็จะต้องมายื่นคำขออนุญาตจัดตั้งที่กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุน กรมประชาสงเคราะห์ โดยกรมจะพิจารณาออกใบอนุญาตให้จัดตั้ง เฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2515) ออกตามความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

ส่วนในด้านการส่งเสริมสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชนนั้น ก็ได้จัดบริการด้านการตรวจเช็คสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะการตรวจโรคปอดให้แก่พี่เลี้ยงเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชนด้วย ตลอดจนจัดฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อเตรียมที่จะให้ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

เพื่อส่งเสริมสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กภาคเอกชน กรมประชาสงเคราะห์ จึงได้จัดให้มีการฝึกอบรมและการสัมมนาผู้ประกอบการ และพี่เลี้ยงเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2.7 บริการตรวจสอบเอกสารและข้อเท็จจริงเพื่อออกหนังสือเดินทางแก่เด็ก

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 และวันที่ 30 พฤษภาคม 2521 เรื่องมาตรการป้องกันการซื้อขายเด็กและการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไทย

เมื่อมีผู้ขออนุญาตเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิด - 14 ปีบริบูรณ์ ออกนอกราชอาณาจักรก่อนที่จะออกหนังสือเดินทางให้กระทรวงการต่างประเทศ จะต้องส่งเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการขอหนังสือเดินทาง เอกสารประเภท Emergency Certificate (EC) หรือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ของเด็กมาให้กรมประชาสงเคราะห์ โดยศูนย์อำนวยความสะดวกรับบุตรบุญธรรมทำการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องก่อนว่าเป็นเอกสารหลักฐานที่ถูกต้องแท้จริงหรือไม่ มีข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร สมควรที่จะให้พาเด็กออกนอกประเทศหรือไม่ เมื่อกรมประชาสงเคราะห์ตรวจสอบแล้ว จึงจะแจ้งผลการสอบให้กระทรวงการต่างประเทศทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

2.8 บริการส่งเสริมพัฒนาเด็กที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีรายได้น้อย

บริการนี้เน้นหนักไปในด้านการศึกษาของเด็กที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีรายได้น้อย โดยได้จัดบริการให้ดังต่อไปนี้

การฝึกวิชาชีพแก่เด็กหญิง สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ได้ดำเนินการรับเด็กหญิงที่เป็นบุตรหลานของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง อายุระหว่าง 14 - 18 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว และมีความต้องการที่จะศึกษาด้านวิชาชีพ เข้าฝึกร่วมกับเด็กในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและค่ากินอยู่แต่อย่างใด

การดำเนินงานทุนประชาศึกษาสงเคราะห์ (ทปศ.1) ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินการจัดสรรเงินทุนมอบให้จังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 100,000 บาท นำไปพิจารณาให้ครอบครัวผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งประสบความเดือดร้อน ใ้ถูกไปเป็นทุนการศึกษาบุตร

การส่งเสริมการศึกษาเด็กในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ ทุกปีการศึกษา กรมประชาสงเคราะห์จะพิจารณาคัดเลือกเด็กในความอุปการะของสถานสงเคราะห์แต่ละแห่งที่เรียนดี มีความประพฤติเรียบร้อย และมีสุขภาพแข็งแรง ใ้รับทุนการศึกษา

3. ระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการให้การสงเคราะห์

ในการปฏิบัติงานและการบริหารงานด้านการสงเคราะห์เด็ก กองสงเคราะห์เด็ก และบุคคลวัยรุน จะต้องใช้ระเบียบที่สำคัญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็ก โดยวิธีจัดหาผู้อุปการะให้แก่เด็ก พ.ศ. 2508 (ฉบับที่ 1)

2. ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็ก โดยวิธีจัดหาผู้อุปการะให้แก่เด็ก พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2)

3. ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็ก ภายในครอบครัว พ.ศ. 2511

4. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

5. พระราชบัญญัติจัดการฝึกอบรมเด็กบางจำพวก พุทธศักราช 2474 (ฉบับที่ 1)

6. พระราชบัญญัติจัดการฝึกอบรมเด็กบางจำพวก พุทธศักราช 2501 (ฉบับที่ 2)

7. พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

8. ระเบียบเงินทุนประชาศึกษาสงเคราะห์ (ทปศ.1)

ประวัติ

ชื่อ นางชลาลัย ปุณณะบุตร (ไศละบาท)

วุฒิการศึกษา รัฐศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2)
แผนกวิชาสังคมวิทยา

สถานศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2518

สถานที่ทำงาน กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น
กรมประชาสงเคราะห์

ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์

